

LYSTRA - Bakgrundsmaterial till workshop 2 inom vägledningsplanering

I världsarvsprojektet Lystra vill vi ta fram och tillämpa nya sätt för hur man berättar om världsarvets unika värden till besökare och boende i området, till nytta för tex företag och lärare. Som en del av det tar vi fram en natur- och kulturvägledningsplan. För att planen ska bli så bra som möjligt görs den i samarbete, tex genom workshopar som den här.

Lystra pågår 2018-2020 och finansieras av Interreg Botnia-Atlantica. Läs mer på www.kvarken.fi/lystra.

NATUR- OCH KULTURVÄGLEDNING

Med natur- och kulturvägledning menas kommunikation, information och pedagogiska aktiviteter som underlättar för människor att uppleva och utveckla sin känsla för och kunskap om naturen och kulturlandskapet. Det kan t.ex. handla om skyltar, utställningar eller guideade turer som besökare möter i världsarvet. I arbetet med att planera vägledningen använder vi oss av verktyget tema som, enkelt uttryckt, är den tanke eller kärnbudskap vi vill att besökaren ska ta med sig från besöket.

TEMA

I arbetet med vägledningsplanen under hösten 2018 kom vi fram till ett huvudtema för vägledningen i världsarvet. Vi har jobbat vidare med underteman, som vi kommer att diskutera på workshopen.

Övergripande tema:

Världsarvet Höga Kusten/Kvarkens skärgård är den bästa platsen i hela världen för att upptäcka och förstå landhöjningen efter den senaste istiden.

Underteman:

- **Isens spår**
Utän istidens inlandsis skulle vi inte ha någon landhöjning. Isen, som var 3 km tjock, har tryckt ner landet och lämnat spår i landskapet. T.ex. isräfflor, moränformationer och det nedslipade landskapet.
- **Landhöjningen och havets påverkan**
Landhöjningens alla attribut har bildats då landet har höjt sig och havet har bearbetat stranden. Dessa spår är tydliga tecken i landskapet. T.ex. tunnelgrottor, kalottberg, klapperfält, avsnörda havsvikar, flador och glon, skalgrusbänkar.
- **Världsarvstanken**
Världsarven baseras på en fredstanke om vårt gemensamma arv. De ger historisk förståelse för framtiden. Familjen består av över 1000 stycken världsarv och Höga Kusten/Kvarkens skärgård hör till naturvärldsarv, gränsöverskridande världsarv och marina världsarv.
- **Upptäckten**
Hur forskare genom att lägga olika pusselbitar successivt upptäckte att det var landet som höjde sig och inte havet som drog sig tillbaka. Mycket av forskningen bedrevs i Höga Kusten och idag forskar man på moränformationer i Kvarkens skärgård.
- **Ett världsarv – så olika**
Höga Kusten och Kvarkens skärgård är ett gemensamt världsarv. Vi har båda legat under samma is. Vi har båda landhöjning men ändå är vi så olika. "Varför är Höga Kusten hög och Kvarken låg?"

- **Påverkan på livet – kulturhistoria**
Människorna i världsarvet har under alla tider varit påverkade av landhöjningen och behövt anpassa sig till landskapets ständiga förändringar. T.ex. hamnflytt, tillandning och skifteslag, stenålderslämningar nära kusten och platsnamn.
- **Påverkan på livet – det biologiska**
Allt som lever i världsarvet är starkt påverkat av landhöjningen som växter och djur måste anpassa sig till, då strandlinjen förändras. Landhöjningen ger också speciella naturtyper som annars inte uppstår. T.ex. flador och glon (kedjor av utvecklingsstadier, fiskbarnkammare), successionsskog, havtorn och ishavsräkan i sjöar.

MÅLGRUPPER

För att resultatet av vägledningsplaneringen ska bli relevant och fungera för de som besöker området behöver man i planeringsskedet fundera på målgrupper. Alla tillhör vi olika målgrupper i olika sammanhang och grupperna är sällan homogena. Därför använder vi oss av olika kategorier samtidigt.

- Barnfamiljer – i den ingår det 1-2 vuxna med ett eller flera barn.
- Ej så rörliga, behov av tillgänglighetsanpassning – det kan finnas många anledningar till varför man vill ha tillrättalagd miljö. Man kan ha fysiska funktionsvariationer, inte rätt utrustning (skor) eller vill inte.
- Vandrare – de som tar sig längre ut i terrängen.

Dessa kan alla vid olika tillfällen tillhöra grupperna:

- De okunnigt nyfikna – Dessa är intresserade men har ingen särskild förkunskap i ämnet.
- Specialisterna – dessa är mycket insatta och kunniga i ämnet.
- Skannarna – läser kanske bara rubriker och kanske en ingress. Vill inte fördjupa sig. Kan vara mottagliga för naturvägledning på nya sätt, ej via text.
- De som gillar naturen och söker fördjupning – dessa har tid och lust att fördjupa sig och ta del av alla delar av naturvägledningen och även naturupplevelsen.

Utöver dessa har vi några specialgrupper att hålla i åtanke:

- Skolorna – för dem kommer projektet även i andra delar att arbeta fram material. I denna plan kan det vara lämpligt att peka ut platser som passar för skolor logistiskt. Och koppla materialet till dessa plaster men även se till att materialet fungerar på skolan.
- Lokalbefolkning – har ofta god kännedom om området på olika sätt. Dels kan det finnas möjlighet att få dem att upptäcka nya platser men även nya kunskaper om platserna. De kan även fungera som ambassadörer för området.
- Företagarna – dels har de kunder som kommer och dessa vill få mervärde. Men vi kan hjälpa med grundinformation som de kan ha nytta av för att göra sitt företag med attraktivt och ge ytterligare bättre service.
- De som kommer från havet – det kan vara bra att ha i åtanke att en hel del platser nås endast med båt, kajak eller dylikt.

EUROPEISKA UNIONEN

Interreg
Botnia-Atlantica

Europeiska regionala utvecklingsfonden